

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Rapport 2008:07

Tillsyn av öppenvård för barn och unga i Lidköpings kommun

**Tillsyn av öppenvård
för barn och unga i Lidköpings kommun**

Rapport 2008:07
ISSN 1403-168X
Rapportansvarig: Socialkonsulenterna Catharina Andersson och Tarja Mattila

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Enhet: Socialenheten
Adress: 542 85 Mariestad
Telefon: 0501-60 50 00
Fax: 0501-60 53 73
Beställ från www.o.lst.se under rubriken Rapporter

Verksamhetstillsyn enligt 13 kap 2 § socialtjänstlagen, SoL, Barnuppdrag 16:1

Bakgrund och syfte

Regeringen har gett Länsstyrelserna i uppdrag att under 2006 och 2007 granska olika delar av den offentliga sociala barn- och ungdomsvården, däribland öppenvården.

En nationell arbetsgrupp med representanter från länsstyrelserna och Socialstyrelsen har arbetat med att begränsa och klargöra uppdraget. På gruppens rekommendation omfattar granskningen daglig verksamhet, kvalificerat nätverksarbete och socialpedagogiska insatser. De nyckelfrågor som skall besvaras är barns delaktighet, verksamhetens kvalitet och säkerhet i verksamheten.

Metoder

I Västra Götaland inleddes granskningen under 2006 med en kartläggning i form av enkät om vilka öppenvårdsinsatser som finns i länets kommuner. Utifrån denna kartläggning har Länsstyrelsen gjort ett urval av 13 kommuner som har uppgivit att de har riktad daglig verksamhet, kvalificerat nätverksarbete och/eller socialpedagogiska insatser.

Urvalet av kommuner gjordes slumpmässigt utifrån kriterier att kommuner från samtliga fyra geografiska regioner i länet (Göteborg, Bohuslän, Skaraborg och Sjuhärad) skulle finnas bland de granskade kommunerna. Vidare skulle det vara såväl glesbygdskommuner som städer med varierande antal invånare.

De kommuner som omfattas av granskningen är Bengtsfors (ca 10 500 inv), Bollebygd (ca 8000 inv), Borås (ca 100 000 inv), Grästorp (ca 5 500 inv), Göteborg (ca 481 000 inv), Götene (ca 13 000 inv), Härryda (ca 32 000 inv), Lidköping (ca 37 000 inv), Lilla Edet (ca 9000 inv), Stenungsund (ca 23 000 inv), Sotenäs (ca 9500 inv), Tanum (ca 12 000 inv), och Ulricehamn (ca 22 000 inv).

I Göteborg har granskningen begränsats till de två MiniMaria-mottagningar samt Ungdomsteam Väster och Hisingen som alla arbetar med ungdomar med begynnande eller pågående missbruk och deras föräldrar.

- Första led i granskningen var att från de utvalda kommunerna begära in verksamhetsberättelse för 2006 eller annan redogörelse för den daglig verksamhet, kvalificerat nätverksarbete och socialpedagogiska insatser som kommunen hade uppgivit i kartläggningen,
- kommunens övergripande planeringsarbete rörande öppenvårdsinsatser för barn och unga,

- beskrivning på respektive verksamhets innehåll, dess omfattning i form av antal individer som hade insatsen samt antal personal och dess kompetens i mars 2007.

Andra led var att intervjua ansvariga verksamhetschefer, personal på de olika verksamheterna och enskilda som deltagit i daglig verksamhet eller fått socialpedagogiska insatser.

Det insamlade materialet har sammanställts och analyserats utifrån nyckelfrågorna

- hur delaktiga är barnen i insatsernas planering, genomförande och uppföljning,
- vilken kvalitet har verksamheten (personalens utbildningsnivå, används strukturerade och evidensbaserade arbetsmetoder, finns det i verksamheten strukturerad klagomålshantering och hur kvalitets-säkrar kommunen verksamheten)
- är verksamheten säker för de barn, unga och föräldrar som deltar i den.

Tillsyn i Lidköping

Metod

I Lidköping har socialkonsulenterna Catharina Andersson och Tarja Mattila genomfört granskningen. De verksamheter som har granskats är Mobila teamet och Källan. Lidköpings kommun har i enkäten även uppgivit MST-teamet och boendestöd som verksamheter som inryms i kategorierna nätverksarbete, familjepedagogisk verksamhet och daglig verksamhet. Länsstyrelsen har dock valt att inte granska dessa med hänvisning till att MST-teamet är en verksamhet som ingår i Gryning vård AB och att boendestöd-verksamhet är i första hand inriktad mot vuxna. Enligt kommunens uppgift i mars 2007 fanns det endast två barnfamiljer som fick insatsen.

Länsstyrelsen har tagit del av nämndens verksamhetsbeskrivningar avseende Mobila teamet, Källan, Boendestödsverksamheten och årsredovisning för MST-teamet. Länsstyrelsen har också tagit del av uppdrag/arbetsbeskrivning för teamledaren på Mobila teamet samt dokumentationsbeskrivning för teamledaren vid Mobila teamet.

Vi har intervjuat både personal och ansvariga chefer på Mobila teamet och på Källan.

Länsstyrelsen planerade att intervjua två familjer som var beviljad vardera insats under mars månad 2007. Av de familjer som var aktuella vid Mobila teamet ville ingen ställa upp på intervju. På Källan intervjuades två familjer med mamma, pappa och sammanlagt sju barn. Familjerna intervjuades var för sig. Vid respektive intervju gavs samtliga familjemedlemmar möjlighet att uttala sig i olika frågor.

Länsstyrelsen har även granskat dokumentationen vid de båda verksamheterna.

Länsstyrelsens övergripande bedömning av Lidköpings öppenvårdsinsatser som riktar sig till barn och ungdom

Länsstyrelsen har valt att presentera de bedömningar som gäller generellt för de granskade verksamheterna under denna rubrik. Bedömningar som endast berör en verksamhet återfinns under respektive verksamhet.

Delaktighet

Länsstyrelsen finner att nämndens arbetsätt med gemensamma inledande samtal och uppföljningsmöten ger de enskilda möjlighet att aktivt delta och påverka insatsens innehåll och utformning. Även nämndens arbetsmetoder med bland annat Marte Meo och lösningsfokuserat arbetssätt främjar den enskildes delaktighet i insatsen. Länsstyrelsen vill dock uppmärksamma nämnden vikten av att även barn som berörs av insatserna ges möjlighet att under pågående insats dels framföra synpunkter dels ta del av arbetsmaterial där de själva medverkat till exempel Marte Meo.

Kvalitet

Länsstyrelsen finner att det finns en viss begreppsförvirring avseende genomförandeplan.

Socialstyrelsen har i februari 2006 beslutat om föreskrifter och allmänna råd om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2006: 5). Enligt de allmänna råden skall det av en genomförandeplan framgå hur en beslutad insats praktiskt skall genomföras. Vidare anges i allmänna råden att genomförandeplan bör

- i regel upprättas inom den verksamhet som svarar för det praktiska genomförandet och*
- med utgångspunkt i ett beslut om en insats och målet för insatsen beskriva hur den praktiskt skall genomföras.*

Socialstyrelsen har även under 2006 gett ut två handböcker, Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten och Barn och unga i socialtjänsten, i syfte att ge vägledning och att underlätta tillämpning av gällande regelverk inom området.

Av Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten (sid. 164) framgår att ” i vissa fall är det lämpligt att planen upprättas av den tjänsteman som har handlagt ärendet. Det gäller när tjänstemannen själv genomför insatsen men också när den genomförs av lekmän t.ex. kontaktpersoner och kontaktfamiljer. I övriga fall, t.ex. när det gäller (...) strukturerade öppenvårdsprogram för ungdomar eller personer med missbruksproblem ligger det närmast till hands att planen upprättas i den verksamhet som genomför insatsen.”

Av *Barn och unga i socialtjänsten* (sid. 103) framgår att ” Handläggande socialsekreterare har ansvar för att det upprättas en genomförandeplan vid beslut om öppna insatser. (...) Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan den som har ansvar för genomförandet av den öppna insatsen få i uppdrag att utforma det konkreta innehållet i planen.”

I handboken beskrivs att det inom ramen för BBIC finns utarbetat ett sätt där barn, föräldrar, socialsekreterare och den som skall verkställa beslutet träffas och gemensamt kommer fram till hur de beslutade insatserna konkret kan genomföras. Mötet avslutas med att man sammanfattar vad som beslutas och bestämmer datum för uppföljning. I handboken påtalas också vikten av att barn med hänsyn tagen till hans/hennes ålder och mognad vid mötet uppmanas att uttrycka sin inställning och informeras om vad de beslutade insatserna innebär för hans eller hennes del.

Länsstyrelsen konstaterar att Individ- och familjeomsorgen i Lidköping har beslutat att från och med februari 2008 arbeta enligt BBIC i alla ärenden som rör barn. I de fall där nämnden arbetar enligt BBIC anser Länsstyrelsen att den bör arbeta med genomförandeplan på det sätt som ingår i metoden.

I övriga fall anser Länsstyrelsen, med hänvisning till Socialstyrelsens allmänna råd och vad som framkommer av handböckerna, att det är lämpligt att genomförandeplan i de biståndsinsatser som Mobila teamet och Källan tillhandahåller upprättas av dess personal.

Länsstyrelsen ser positivt på att nämnden utvecklat det IT-baserade dokumentationsprogrammet så att personalen på Mobila teamet och Källan kan dokumentera genomförande av insats i den enskildes personakt utan att kunna ta del av akten i övrigt.

Säkerhet

Länsstyrelsen konstaterar att ingen av de aktuella lokalerna är anpassad för personer med fysiska funktionsnedsättningar.

Länsstyrelsen bedömer utifrån personalens beskrivning att den har ett professionellt förhållningssätt och bemötande av de enskilda. Länsstyrelsen vill dock framhålla vikten av att gruppen tillsammans med ansvariga arbetsledare återkommande tar upp diskussioner om bland annat etik och förhållningssätt vid arbete hemma hos de enskilda. Enligt Länsstyrelsens bedömning är det i sådana strukturerade gruppsamtal som eventuella individuella avvikelser i förhållningssätt m.m. kan uppmärksammas.

Mobila teamet

Av verksamhetsbeskrivningen kan utläsas att det Mobila teamet startades 2004. Verksamheten bedrivs av IFO och barn och skola gemensamt och leds av en chef från vardera förvaltningen. Socialförvaltningens enhetschef är chef för Ungdomsenheten och har förutom Mobila teamet ansvar för utredande socialsekreterare och MST-teamet.

Mobila teamet består av fem personal varav tre socionomer och två pedagoger. Två av personalen är anställda av socialförvaltningen och tre är anställda av skolförvaltningen.

Syftet med Mobila Teamet är att samverka runt barn och unga utifrån ett helhetsperspektiv. Målsättningen är att kunna erbjuda barn och unga en god uppväxt där de bor och en bra skolgång i sin skola. Mobila teamet arbetar med samordning, mötesledning, råd och stöd till föräldrar och personal samt familjebehandling. Målgruppen är barn och unga i ålder 0-16 år och deras familjer. Verksamheten erbjuder också föräldrautbildning enligt COPE för tonårsföräldrar.

Ur verksamhetsbeskrivningen framgår att Mobila teamet under 2006 har haft 146 uppdrag. Initiativ till kontakten kom till 40 % från socialtjänst, 34 % från skola och 26% från den enskilde. De flesta barnen som aktualiserats finns i åldersgruppen 13-15 år, könsfördelningen är relativt jämn (48 % flickor och 52 % pojkar). Under de första två åren var det 18 uppdrag, av 118, som pågick mer än ett år.

Vid intervjutillfället uppger enhetschefen att förändringar diskuteras för verksamheten. Planeringen är att den familjebehandlande delen av Mobila teamet skall slås ihop med Källans verksamhet och att Mobila teamet fortsättningsvis kommer att arbeta med samordning, kartläggning, mötesledning, råd och stöd samt gruppverksamhet.

Delaktighet

Enligt såväl chefer som personal kan ärenden till mobila teamet aktualiseras på flera olika sätt. Det kan vara ett biståndsärende som utretts och beslutas av handläggande socialsekreterare, en förfrågan från skola eller socialtjänst om hjälp med ett samordningsmöte eller föräldrar som själva kontaktar Mobila teamet med en önskan om hjälp. Enligt personalen har det inte inträffat att en ungdom själv kontaktat teamet. Skulle det hända skall personalen, utifrån ungdomens uppgifter, hjälpa ungdomen till rätt instans alternativt kontakta föräldrar för ett eventuellt samarbete. Personalen beskriver att det också har hänt att de fått uppdrag från cheferna i organisationen. Dessa uppdrag har varit svårarbetade eftersom de varit otydliga och inte överensstämmt med teamets övergripande målgrupp och målsättning.

Personalen beskriver att det finns rutiner för att se till att den myndighet, som begär hjälp från Mobila teamet ,alltid ska ha informerats för-äldrar/vårdnadshavare innan kontakten tas. Om ärendet är ett biståndsbeslut anordnas alltid ett möte tillsammans med socialtjänst och föräldrar där Mobila teamet tar emot det identifierade uppdraget. Personalen poängterar behovet av tydlighet, vad som ska göras, hur det ska ske och vem som gör vad. De får därför också ett skriftligt uppdrag från socialsekreteraren förutom den information som framkommer vid mötet. Från mobila teamet medverkar alltid en pedagog och en socionom vid mötet för att ha möjlighet att se helheten kring barnet.

Genomförandeplan upprättas av socialsekreteraren i samarbete med personalen från Mobila Teamet och familjen. Barnen har alltid möjlighet att vara med. En personal kan få i uppdrag att intervjua barnet för att sedan bli dess talesman in i uppdraget. Enligt personalen är alltid målsättningen att var och en som berörs av insatsen ska få säga sitt och bli lyssnad på.

Personalen beskriver att uppföljning av biståndsärenden sker var fjärde till var sjätte vecka och att biståndsbeslutet förlängs utifrån om behovet kvarstår. När uppdraget är slutfört eller familjen nöjd avslutas insatsen. Biståndet kan också övergå till en råd- och serviceinsats t ex. föräldrabildning. Det kan även bli aktuellt med annat bistånd t.ex. kontaktperson. Uppföljning i de ärenden som inte är biståndsinsats sker genom diskussion i teamet och med familjen.

Enligt personal har det förekommit att de har uppmärksammat sådana missförhållanden att de har gjort anmälningar enligt kap 14 § 1 SoL. Vanligaste tillvägagångssättet vid anmälan är enligt personalen att de först informerar föräldrarna om att anmälan kommer att göras och att de sedan medverkar vid ett möte med föräldrar och utredande socialsekreterare. Vid det mötet redogör personalen för den oro som utgör grunden för anmälan. Personalens uppfattning är att de under åren gjort flera anmälningar medan chefernas uppfattning är att det gjorts en handfull anmälningar.

Kvalitet

Verksamheten har en kontinuerlig uppföljning med stöd av statistikuppgifter såsom antal familjer och vårdtider. Socialtjänsten i Lidköping har också tillsammans med Gunnar Törngren¹ utformat en egen dialogbaserad uppföljning bestående av enkäter före, under och efter en insats för att kunna utvärdera vilka insatser som familjerna upplevt gett önskad hjälp och det resultat som efterfrågats. Enkäterna lämnas till både vuxna och barn som får insatsen.

---

¹ **Gunnar Törngren**, socionom, terapeut, utbildare och handledare med mångårig erfarenhet från psykiatri, institutionsvård och socialtjänst. Han är författare till boken *Utredning som förändringsverktyg* samt medförfattare till boken *Delaktighet*.

Personalen i teamet består av pedagoger från skolan samt socionomer från socialtjänsten. I samtalen med personalen framkommer att en av socio-
nomerna som arbetar inom socialtjänstens verksamhetsområde de facto är
anställd av skolan. För personalen innebär detta en oklarhet i vilka befogen-
heter denna person har med tanke på lagstiftning, delegation och sekretess.

Av de tre som arbetar inom socialtjänstens verksamhetsområde är två socio-
nomer och en saknar socionomexamen då han ej genomfört sin c-uppsats.
Alla tre har vidareutbildning inom nätverksarbete, familjeterapi (GSI steg 1
och 2), interaktionistisk systemteori, COPE och lösningsfokuserat arbete.
Inom verksamheten används samtliga dessa metoder men främst grundar sig
arbetet på nätverksarbete i de samordnande möten som anordnas samt
COPE i föräldrautbildningen.

Personalen har haft regelbunden handledning men har ett uppehåll under
pågående termin. De kommer att återuppta handledning med ny handledare.

Enhetschefen träffar hela personalgruppen två gånger per termin och team-
ledaren en gång i månaden. Teamledaren deltar även i annat internt arbete
inom förvaltningen i sin egenskap som teamledare. Personalen uppger att de
anser att de har för lite kontakt med enhetschefen och de skulle önska ett
större informationsutbyte. Personalen skulle också gärna se ett utökat kon-
takt nät med elevhälsan i sin helhet. Nu har kontakten i första hand riktat sig
till vissa personalkategorier, främst kuratorer.

Allmänheten får information om Mobila teamets existens genom broschyrer
som finns på skola och på socialkontor, genom att personal i dessa verk-
samheter lämnar muntlig information eller genom att familjer tipsar var-
andra. Föräldrautbildningen, COPE tonår, annonseras i lokalpressen.

Mobila teamet dokumenterar verkställighet i biståndsärenden från och med
hösten 2007. Dokumentationen sker nu i den enskildes personakt och följer
en kronologisk ordning. Personalen har inte tillgång till övrig dokumenta-
tion i ärendet. Tidigare fördes anteckningarna för hand och dessa anteck-
ningar överlämnades till handläggaren som använde dem vid uppfölj-
ningarna. Familjen informeras om att dokumentation sker och de får ta del
av anteckningarna om de så önskar. Genomförandeplanen skrivs av hand-
läggande socialsekreterare i samverkan med Mobila teamet och familjen.

Mobila Teamet använder inte något systematiserad klagomålshantering.
Kommunen har en rutin men någon information om den sker inte inom
verksamheten. Om klagomål inkommer försöker personalen själv reda ut
dem och om detta inte är möjligt hänvisas till cheferna eller till hand-
läggande socialsekreterare. Synpunkter efterfrågas i samband med uppfölj-
ningar och avslutning av insatsen.

Säkerhet

Teamet bedriver sitt arbete antingen i teamets lokaler eller i familjernas hem. I vissa fall sker möten också på annan plats som i skolan eller på socialkontoret.

Personalen uttrycker att det vore önskvärt med andra lokaler. Lokalerna är trånga och det är svårt att ha mer än två familjer samtidigt i lokalen. Lokalen saknar väntrum och vid två besök samtidigt måste personalen lotsa en familj genom ett rum där annan personal sitter och arbetar. Personalen bedömer också att det är mycket lyhört mellan rummen.

Teamet har inga gemensamma rutiner för hur arbete i familjernas hem skall utföras med tanke på den enskildes säkerhet och integritet. Personalen uttrycker att det är viktigt med respekt för den enskilde och att familjerna får styra vad som är rätt i den enskilda familjen. Personalen försöker vara följ-sam och ödmjuk.

Det är självklart att använda säkerhetsrutiner såsom bilbälte vid transporter.

Länsstyrelsens bedömning av Mobila teamet

Kvalitet

Länsstyrelsen ser positivt på att verksamhet bedrivs över nämndgränserna i syfte att säkerställa att barn i kommunen får sina behov av stöd och hjälp tillgodosedda.

Verksamheten är ännu relativt ny och det finns frågeställningar som inte är lösta på ett tillfredsställande sätt.

Länsstyrelsen konstaterar att teamledaren är anställd av skolförvaltningen. I hans arbetsuppgifter ingår bland annat att avgöra vilka uppdrag som är lämpliga för verksamheten, fördela aktuella uppdrag och hålla i internmöten. Länsstyrelsen finner det oacceptabelt att personal som är anställd av skolförvaltningen har arbetsuppgifter där han, för att kunna fullfölja sitt arbete, måste ha tillgång till uppgifter om enskilda som socialtjänsten enligt gällande sekretessbestämmelser inte får röja.

Länsstyrelsen noterar med tillfredställelse att förvaltningen planerar att ändra verksamheten så att all verkställighet av biståndsbeslut flyttas från Mobila teamet under våren 2008. Mobila temat skall därefter endast arbeta med uppdrag som ges som service till de enskilda.

Länsstyrelsen vill också påpeka vikten av att det finns tydliga rutiner för hur ett ärende som berör enskild aktualiseras för teamet. Enligt gällande lagstiftning krävs att den enskilde samtycker till insatsen innan teamet kan påbörja arbetet.

Säkerhet

Länsstyrelsen konstaterar att lokalerna idag inte är optimala. När enskilda lotsas genom rum där personal sitter och arbetar finns risk att de får ta del av pågående samtal eller sekretessbelagda uppgifter. Även lokalernas lyhördhet kan utgöra en osäkerhetsfaktor för den enskilde.

Familjegruppen Källan

Av intervjuerna framgår att verksamheten startade 2001. Bakgrunden är att nämnden ville satsa på hemmaplanslösningar för att minska kostnaderna för externa placeringar. Initialt arbetade man endast med familjer som hade beviljats insatsen som bistånd från socialtjänsten. Från och med våren 2006 öppnades också möjlighet för familjer att själva ta kontakt med verksamheten och få insatsen som service. Även BVC/MVC och skolan kan rekommendera familjer/föräldrar att ta kontakt med Källan.

Källan arbetar förutom familjebehandling till familjer med barn upp till 13 år, med samarbetsamtal, COPE, föräldrautbildning och Trappansamtal. Vidare erbjuds adoptivföräldrar stöd enligt Marte Meo-metoden.

Enhetschefen är chef för Barn och familjeenheten och ansvarar förutom Källans verksamhet för utredande socialsekreterare, familjerådgivning och familjerätten i kommunen.

Delaktighet

Det vanligaste är att familjen får insatsen som bistånd. Socialsekreteraren har beskrivit den hjälp som Källan kan ge och i vissa fall görs också ett studiebesök på Källan innan beslut. Om familjen därefter är intresserad kallar socialsekreteraren föräldrarna och någon från Källan till gemensamt möte. Familjen får själv beskriva de problem som finns och socialsekreteraren redogör för sin bedömning. Vidare beskriver Källans personal verksamheten och gör en bedömning om det är ett ärende som de kan arbeta med. Ibland kan Källans personal behöva träffa familjen några gånger för att se om man kan enas om ett gemensamt uppdrag att arbeta med. Vid dessa inledande möten är inte barnen delaktiga enligt Källans personal. De anser att det är föräldrarnas ansvar att informera barnen.

Socialsekreteraren sätter målen för arbetet och hur det ska genomföras bestäms av Källans personal. Genomförandeplan upprättas tillsammans med familjen, socialsekreteraren och personal på Källan.

När familjen får insatsen som service tar familjen själv direkt kontakt med Källan. De har hört om verksamheten på något sätt eller blivit rekommenderad av någon. Då ”resonerar” Källans personal och familjen sig fram till vad familjen vill ha hjälp med och hur man kan arbeta.

Personalen uppger att oavsett på vilket sätt ett ärende initieras så ”bygger” de redan från början på att få ett tydligt uppdrag från familjen.

Av de två familjeintervjuer framgår att båda familjerna har fått insatsen via socialtjänsten och att den ges som bistånd enligt SoL. Föräldrarna i den ena familjen har dock inte uppfattat att insatsen är bistånd enligt SoL då de själva, efter ”tips” från socialsekreteraren, kontaktat Källan.

Verksamheten har ingen strukturerad plan för hur barn görs delaktiga när insats inleds eller hur man fångar in barns röster under pågående insats. Enhetschefen uppger att hon inte vet exakt hur mycket personalen pratar med barnen. Vidare uppger hon att om det är en biståndsinsats så förutsätts det att socialsekreteraren har pratat med barnen. Chefen förutsätter att behandlare fortlöpande fångar in barns synpunkter.

Enligt enhetschefen har socialtjänsten generellt varit dålig på att fråga barn och menar att det är en process att komma igång med det. Hon hoppas att arbetet enligt BBIC (Barns behov i centrum) ska hjälpa till så att det blir en vana för personalen att alltid tala med barnen. All personal ska gå BBIC-utbildning och från och med den 1 februari 2008 ska alla utredningar som rör barn göras enligt BBIC.

Av barnens uppgifter i de båda familjeintervjuerna framgår att barnen är väl medvetna om att familjebehandlare arbetar med familjerna. Hos båda familjerna har personalen arbetat med Marte Meo-metoden. Barnen i båda familjerna tycker att det är roligt när de blir filmade. De har dock inte fått se inspelningarna. Det har bara föräldrarna fått göra. Ett barn beskriver hur hennes syster gör sig fin inför inspelningar. Barnen skulle gärna vilja se något av inspelningarna.

Enligt personal och chef följer socialsekreteraren regelbundet upp insatser som ges som bistånd. Frekvensen kan variera men vid oro för barn görs uppföljningar tätare, till exempel var 3:e månad. Både chef och personal uppger att föräldrar alltid är med vid uppföljning. Barnen är inte alltid med. Enhetschefen uppger att de kan bli bättre på att fånga barns synpunkter.

Båda de intervjuade familjerna är nöjda med de uppföljningsträffar de haft tillsammans med behandlarna och socialsekreterare. De är också nöjda med hur de har fått påverka innehållet och formerna i insatserna.

Enligt chefen avslutas insatserna alltid med ett avslutningssamtal med föräldrar. Hon uppger också att vid avslutningssamtalet frågas alltid föräldrarna om de är nöjda med insatsen och om de vill ha annan hjälp, antingen som bistånd eller som service. Personalen uppger att målsättningen är att alltid avsluta insatsen med ett tydligt slut och att familjen bjuds in till ett avslutningssamtal. Personalen konstaterar dock under intervjun att de varit mer strukturerade i detta tidigare. Numera har det inträffat att det inte blivit ett tydligt avslutningssamtal. Det kan ha berott på att insatsen varit en kortare kontakt eller att familjer inte tyckt att det behövts.

Personalen uppger att det har hänt att familjer efter avslutad biståndsinsats fått service i form av COPE eller föräldrautbildning.

Kvalitet

Verksamheten har under 3 år arbetat med ett utvärderingssystem som skall ge svar på frågor vad det är som hjälper. I utvärderingen har frågor ställs till både barn och vuxna. Bland annat har alla föräldrar fått besvara en enkät om sina förväntningar på insatsen när den inleddes. Arbetet med denna utvärdering har varit ett prioriterat utvecklingsarbete inom IFO i Lidköping. Insatsen har ingen tidsbegränsning utan kan pågå så länge familjen anser sig ha behov av den.

Personalen uppger att det finns rutiner för klagomålshantering. Enligt personalen kan vem som helst ta emot klagomål. Dessa ska dokumenteras och lämnas till chefen. Detta överensstämmer väl med den dokumenterade policyn som länsstyrelsen har tagit del av. Personalen uppger vidare att om klagomålen rör en kollega skall hon/han informeras muntligt. Enligt chefen är det ovanligt med klagomål och hon menar att det kan bero på att de enskilda inte vet vart de ska vända sig vid klagomål. Chefen uppger att det inte ges någon information när en insats inleds om vart den enskilde kan vända sig vid klagomål. En personal uppger att hon informerar alltid om klagomålshantering vid studiebesök.

Ingen av de intervjuade familjerna kommer ihåg om de fick information när insatsen inleddes om vart de kan vända sig vid klagomål. Föräldrarna i den ena familjen uppger att de skulle vända sig till socialsekreteraren. I den andra familjen uppger föräldrarna att de skulle ta upp det direkt med behandlaren. Båda familjerna uppger att de har ett öppet och bra samtalsklimat med sin behandlare och att de inte skulle tveka att framföra sina synpunkter.

Verksamhetsuppföljningar görs med statistik. Statistiken är inte uppdelad efter pojkar och flickor.

Samtliga fyra i personalgruppen är socionomer. De har alla Marte Meo utbildning. I gruppen finns även personal som är utbildad i lösningsfokuserat arbetssätt, GSI:s familjeterapi steg 1 och 2 och interaktionisk systemteori. Alla i personalgruppen tycker att förvaltningen tillgodoser deras kompetensutvecklingsbehov på ett bra sätt.

Enligt chefen medför det geografiska avståndet till högskolan att personalen inte har så mycket högskolepoäng. Kommunen/förvaltningen har dock satsat mycket på att köpa utbildningar både ensam och tillsammans med övriga Skaraborgs kommuner.

Personalen uppger att de använder olika metoder i arbetet, till exempel Marte Meo, lösningsfokuserat arbetssätt, olika samtalsmetoder och miljöarbete i syfte att förstärka den enskilde egen förmåga. Allt arbete utgår från samspel mellan förälder och barn.

Båda de intervjuade familjerna uppger att de inte kände till Marte Meo-metoden sedan tidigare. De tyckte inledningsvis att det var nervöst att bli filmad men tycker nu att metoden hjälper dem mycket. Föräldrarna i båda familjerna uppger också att de upplever att behandlarna behärskar metoden väl.

Källan håller tillsammans med BUP COPE-utbildning för föräldrar till barn upp till 12 år.

Personalgruppen har extern handledning. En av personalen är verksamhetsansvarig och gruppen löser själv frågor som rör arbetsfördelning m.m. Gruppen träffar enhetschefen 1 gång/månad. Den verksamhetsansvarige träffar henne ytterligare 1 gång/månad. Personal uppger att enhetschefen är lätt att nå vid behov.

All personal vet om sin anmälningsskyldighet vid misstanke om att barn far illa. Det har hänt att de har gjort anmälningar men det är inte vanligt förekommande. I Källans verksamhetsbeskrivning står det att *”Behandlarna kan inte vara kontrollpunkt om barnet har det tillräckligt bra. Som behandlare lägger man tonvikt vid framgång och har därför svårt att stå för kontrollen.”* Enligt enhetschefen menas med detta att om socialtjänsten är orolig för ett barn kan inte endast Källan användas som informationskälla utan fler kontakter måste tas för att få en heltäckande bild.

Källan samarbetar med BVC/MVC och skolan/förskolan. Enligt enhetschefen behöver samverkan med skolan utvecklas. Hon uppger vidare att något samarbete med BUP inte finns i enskilda ärenden. BUP i Lidköping arbetar inte med barn under 13 år utan de hänvisas till BUP i Skövde. Avståndet till Skövde är för stort för att familjerna ska åka dit. Det samarbete som finns med BUP är ”Västbus” i övergripande frågor. Vid behov köper förvaltningen psykologinsatser från privatpraktiserande psykologer. Enligt enhetschefen finns det tankar på att tillsammans med skolan anställa egna psykologer.

Dokumentation av genomförande av insats görs i datasystem där personal har möjlighet att dokumentera under rubriken ”Verkställighet” men inte har tillgång till övrigt material i personakten. Det framgår av intervjuerna med personalen att det råder en viss oklarhet om vem som ska upprätta genomförandeplan och vad den ska innehålla i de ärenden som är biståndsinsatser enligt SoL. För närvarande upprättas genomförandeplan av ansvarig socialsekreterare. I de ärenden som ges som service upprättar Källans personal tillsammans med familjen en behandlingsplan.

I båda de intervjuade familjerna beskriver samtliga familjemedlemmar att insatserna har gjort att det är mindre bråk och ”tjat” i hemmen. Föräldrarna uppger att de har blivit bättre på att kommunicera både med varandra och med barnen.

Säkerhet

Familjebehandlarna träffar oftast familjerna i verksamhetens lokaler. Enhetschefen anser att lokalerna är ändamålsenliga men inte anpassade till personer med funktionsnedsättning och att det inte är lätt att ta in barnvagn på grund av en brant trappa. Det finns en grind för trappan på andra våning så att barn inte kan ramla ner.

Enligt personal kan två familjer tas emot samtidigt. Dock har det hänt att de har tagit emot tre. Då har ett föräldrapar ”klämts in” på ett av de större kontoren. Högt upp på personalen önskelista står ett ”Marte Meo-rum” och föräldrautbildningslokal.

Både personal och chef uppger att det inte finns några riktlinjer och att det inte har förts några diskussioner om etiska förhållningssätt vid arbete hemma hos familjerna. Enhetschefen uppger att hon har tagit för givet att personal som är väl utbildad kan bedöma olika situationer och inte kränker den personliga integriteten. Personalen beskriver att hemma hos familjen är behandlaren alltid gäst och är där på familjens villkor.

De intervjuade familjerna uttrycker att de är nöjda med hur behandlarna arbetar och respekterar deras gränser i hemmet. Alla familjemedlemmar uttrycker förtroende för behandlarna.

Vid bilresor kan förvaltningen låna ut bilbarnstolar och vid resor med förvaltningens bilar ansvarar personalen att alla använder bilbälte. Vid resor i familjers bilar är det föräldrar som ansvarar för bälte m.m. Alla behandlare är dock överens om att de inte skulle åka med utan att barnen använder bälte/barnstol.

Länsstyrelsens bedömning av familjegruppen Källan

Delaktighet

Det är viktigt för den enskildes rättssäkerhet att hon/han vet om den insats hon/han tar del av är en biståndsinsats eller inte. I en verksamhet vars insatser kan fås både som service och som bistånd kan det finnas risk för att detta blir otydligt. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att nämnden säkerställer att den enskilde över tid är medveten om på vilka grunder hon/han medverkar i verksamheten.

Kvalitet

Länsstyrelsen konstaterar att all personal vid Familjegruppen Källan har en adekvat högskoleutbildning och vidareutbildningar i de metoder som de arbetar med. Länsstyrelsen finner det mycket positivt att personalen arbetar med strukturerade och manualbaserade metoder som är förutsägbara för de enskilda.

Länsstyrelsen är mycket positiv till att nämnden har dokumenterad policy för klagomålshantering som är väl känd av Källans personal. Länsstyrelsen anser dock att nämnden bör se till att den enskilde alltid, när en insats inleds, informeras om vart de kan vända sig vid klagomål. Detta oavsett om insatsen ges som bistånd eller service.

Säkerhet

Så vitt Länsstyrelsen kan bedöma kan den branta trappan i lokalen vara en säkerhetsrisk. Länsstyrelsen uppfattar dock att personalen är väl medvetna om detta och har hög uppmärksamhet kring trappan.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

www.o.lst.se

